

Către: **Comisia mediu, climă și tranziție verde**
Copie: **Ministerul Energiei**

Nr. 83/24-EC din 17 iunie 2024

Ref: Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

Stimați Deputați,

Asociația Businessului European (EBA Moldova) Vă adresează considerațiunile sale și intervine în atenția Dvs. în contextul **inițiativei legislative privind proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile**, nr. 172 din 03.06.2024 aprobat de către Parlament în prima lectură în data de 14 iunie 2024, nefiind consultat cu părțile interesate și participanții din sectorul energetic, și urmare a examinării proiectului înaintat Vă comunică următoarele.

(1) Propunerea de completare cu un nou alineat (2) la art.10 din Legea nr.10/2016 privind atribuția Guvernului de a impune obligația de serviciu public operatorilor de sistem în legătură cu acordarea accesului la rețea pentru producătorii de energie electrică regenerabilă care beneficiază de schema de sprijin preț fix considerăm a fi una nejustificată.

“Acordarea accesului la rețea” reprezintă emiterea unui aviz de racordare. Ori, emiterea unui aviz de racordare la un punct congestionat poate fi efectuată fie prin anularea unor avize de racordare valabile deținute de alți solicitanți, fie prin extinderea rețelelor electrice de către operatori, cu transpunerea costurilor de extindere în tarifele de distribuție care ar urma să fie suportate de către toți consumatorii finali.

Anularea unor avize de racordare valabile încalcă drepturile legale ale titularilor acestora, drepturi ce au fost obținute și menținute în vigoare în condiții legale, cu suportarea tuturor costurilor atât pentru emiterea avizelor cât și pentru centralele pentru care au fost solicitate, incluzând dar nelimitându-se la terenuri, studii de specialitate, măsurători, proiecte tehnice, etc., reieșind din cadrul legislativ în vigoare. Considerăm că orice atingere a acestor drepturi a titularilor avizelor de racordare va genera acțiuni în instanță fata de emitenți (operatori de sistem) cu solicitări de despăgubiri imposibil de cuantificat.

Dorim să atragem atenția asupra faptului că conform legislației în vigoare, la emiterea avizelor de racordare, solicitantul trebuie să prezinte dovada deținerii terenurilor unde urmează să se construiască centrala electrică pentru care se solicită racordarea, la fel un studiu de soluție elaborat de companii specializate, precum și alte acte. În scenariul că producătorul eligibil mare a obținut acest statut în baza unei foi de parcurs, există mare probabilitate că acesta nu deține nici terenuri pentru centrala pentru care a licitat, prin urmare, oricum ar fi în imposibilitate legală să obțină un aviz de racordare. Aceleași acte sunt necesare a fi prezentate și pentru a fi inclus în lista de așteptare. Prin urmare, cei care sunt deja în lista de așteptare, la fel au suportat anumite costuri. Prioritizarea unor solicitanți în detrimentul altora care stau de mai mult timp în listă, conformându-se prevederilor legale, va avea același efect generând, acțiuni în instanță, precum și solicitări de despăgubiri de la operatorii de rețele.

Nu mai puțin important este faptul că prin această prevedere se instituie avantaje vădite pentru unii producători declarați eligibili dar fără a deține un aviz de racordare în detrimentul celor care le dețin, acest fapt fiind apreciat ca fiind o încălcare gravă a mediului concurențial.

În ceea ce privește extinderea rețelelor electrice de către operatorii de rețea ar duce la majorări de tarife pentru consumatorii finali, ceea ce constituie o inechitate. Se impune necesitatea menționării că planurile

de dezvoltare a rețelelor electrice cuprind o perioadă de 10 ani în cazul operatorului rețelelor de transport cu posibilitate de modificare o dată la 2 ani, iar în cazul rețelelor de distribuție aceste planuri de dezvoltare se elaborează pentru o perioadă de 3 ani cu posibilitatea de modificare o dată pe an. Însuși implementarea planurilor de dezvoltare necesită la rândul său timp suplimentar (de ex: termenul de producere și livrare a transformatoarelor de putere poate dura 1-2 ani). Corespunzător, realizarea investițiilor în dezvoltarea rețelelor electrice ar putea solicita perioade de timp ce cu greu se încadrează în termenul legal alocat pentru punerea în funcțiune a centralelor ale producătorilor eligibili mari.

Am dori să atragem atenția că „asigurarea atingerii obiectivelor politicii de stat privind neutralitatea climatică” nu justifică necesitatea încălcării unor principii legale, dar în același timp poate fi realizată prin adjudecare la licitație a proiectelor viabile care dețin deja avize de racordare.

Unica soluție legală pentru producătorii eligibili mari care nu dețin aviz de racordare este să solicite operatorului de sistem să-i calculeze costurile de întărire – modernizare a rețelelor electrice necesare pentru a acomoda capacitatea solicitată, iar solicitantul să suporte aceste costuri așa cum prevede legislația în vigoare.

Reieșind din cele expuse supra considerăm inoportună aprobarea acestui amendament.

(2) O altă propunere, care se consideră a fi nejustificată, se referă la excluderea din Legea nr.10/2016 a alin.(41-) din art.28, care prevede că, la eliberarea avizelor de racordare a centralelor electrice care utilizează surse regenerabile de energie, operatorii de sistem percep din partea solicitantului a căruia unitate de generare depășește capacitatea de 200 kW o garanție de bună execuție.

Atragem atenția că, autorul în argumentele sale referitoare la justificarea impunerii obligațiilor de serviciu public pentru acordarea priorității a accesului la rețea pentru producătorii eligibili mari, specifică problema blocării capacităților din rețea de către solicitanți care intenționează să dezvolte capacități de generare SER, menționând că din 1500 MW de avize de racordare la rețea eliberate de operatorul sistemului de transport – mai puțin de 10% din acestea sunt puse în exploatare. Ba mai mult, autorii fac referință la informații vehiculate în spațiul public precum că deținătorii de avize de racordare blochează capacitățile rețelei și comercializează aceste avize cu sume impunătoare. Ar mai fi de menționat că aceste capacități blocate în rețelele electrice se referă în majoritatea absolută la capacități SER. În aceste circumstanțe, considerăm imperativ menținerea prevederilor în vigoare de la art.28 alin.(41) din Legea nr.10/2016. De asemeni considerăm, din rațiuni obiective, ca Legea cu privire la energia electrică, nr.107/2016, să fie completată cu prevederi similare.

În lumina celor expuse, poate fi adus exemplul Serbiei, care a introdus cerința de a depune garanții de bună execuție și ca urmare capacitățile blocate din rețelele electrice s-au diminuat în jumătate. Un alt exemplu ar fi cazul României, care de asemenea trece la mecanismul de garanții financiare pentru racordare la rețea, mecanism care nu este doar un trend, dar o necesitate preluată de mai multe state **exact în acest scop: de a tria investitorii reali de cei speculativi.**

Pe parcursul unei serii de consultări publice la Legea 10/2016, pe tot parcursul anului 2023, acest mecanism a fost susținut de toți participanții implicați: operatori de rețele și sistem, titulari de avize de racordare, solicitanți care stau în lista de așteptare, ANRE, partenerii de dezvoltare, etc. precum și inclusiv de autorul modificărilor - Ministerul Energiei. Pasul următor urma să fie amendarea Legii 107/2016, dar nu excluderea acestuia la scurt timp după aprobare. Nu considerăm rezonabilă această abordare, ținând cont că argumentarea vine în contradicție cu expunerile de la propunerea anterioară.

(3) Propunerea autorilor de modificare a prevederilor art.37 alin.(46) din Legea nr.10/2016 este una confuză prin încercarea de a schimba partea care va depune solicitarea de substituie a entității care va duce la bun sfârșit proiectul investițional, care stă la baza acordării statutului de producător eligibil mare.

Respectiv, se propune înlocuirea creditorilor/finanțatorilor cu producătorul eligibil mare, deși ultimul oricum va urma să obțină acordul acelorași investitori/finanțatori. Suplimentar, în redacția formulată de autori, la sfârșitul acestui articol este specificat că noua entitate este propusă de finanțatori/creditori. În al doilea rând, chiar și în redacția actuală a art.37 alin.(46) conținutul acestuia este unul cu puțină aplicabilitate. Aceasta se explică prin faptul că, în conformitate cu bunele practici de creditare/finanțare a proiectelor investiționale de acest tip, returnarea în tranșe a împrumutului are loc abia după punerea în funcțiune a centralei și înregistrarea vânzărilor de energie electrică, care și asigură resursele financiare necesare pentru stingerea datoriilor față de creditori/finanțatori.

Dorim să reiterăm, că actualmente au loc consultări publice la "*documentația de licitație*". Unul din punctele comentate asupra acestui document, este și conținutul Hotărârii Guvernului privind atribuirea statutului de producător eligibil mare, prin care autorii consideră irelevant ca să conțină și locația proiectului. Coroborate fiind ambele (faptul ca în Hotărârea Guvernului nu se va indica locația centralei și cea propusă de amendare a Legii 10/2016 prin care se permite înstrăinarea proiectului) se creează premise legale de tranzacționare a statutului de producător eligibil. Or, scopul oferirii unui ajutor de stat în forma schemei de sprijin unui investitor este ca acesta să-și asume construcția și operarea centralei electrice, dar nu profituri imediate din vânzarea statutului oferit la licitație în baza unei foi de parcurs.

Cu luarea în considerație celor enunțate supra, propunem de a exclude în totalitate prevederile art.37 alin.(46) din Legea nr.10/2016.

Rămânem la dispoziția Dvs., exprimând deschiderea și disponibilitatea comunității de afaceri de a oferi suportul și expertiza necesară în vederea adoptării unei reglementări echilibrate și eficiente pentru piața energiei electrice, în cadrul unui dialog deschis și transparent, pentru a asigura legalitatea tuturor proceselor legislative și a stabili raporturile juridice corecte, predictibile și echitabile pentru toți participanții industriei.

Cu deosebit respect,

Mariana RUFA,
Director Executiv
Asociația Businessului European